SỐ THỨ 1697 NGÀY THỨ TƯ 12 JUILLET 1922 NĂM THỨ MƯỜI

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m065 de large.

Une seule insertion. . . . 0$80 le c/m
Par contrat annuel :
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

4e page

Un an. . . 6$00 | 6$00 | 6$00 | 6$00 | 6$00 | 6$00 | 6$00 | 6$00
Six tháng. . 3$00 | 3$00 | 3$00 | 3$00 | 3$00 | 3$00 | 3$00 | 3$00
Ba tháng. . 1$50 | 1$50 | 1$50 | 1$50 | 1$50 | 1$50 | 1$50 | 1$50
Một tháng. . 0$50 | 0$50 | 0$50 | 0$50 | 0$50 | 0$50 | 0$50 | 0$50

Les abonnements partent du 1er ou du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

Xét về cái chế-độ Ấu-trĩ-viện

Trong một bài trước, bản-quán đã trình thuật cái hiện-tình trẻ con nước ta bây giờ thất giáo dưỡng, đáng buồn mà đáng lo là thế nào và đã giải rõ cái lẽ nước ta bây giờ cần phải có Ấu-trĩ-viện để giữ cái chức trách giáo dưỡng trẻ con là thế nào rồi. Những người kiến thức, lưu ý đến vận mệnh nước nhà, tất ai cũng biết cái tương lai một nước là ở lũ nhi đồng mà cái tương-lai lũ nhi đồng là ở sự giáo dưỡng đắc pháp cùng không đắc pháp, lập ra Ấu-trĩ-viện để giữ cái chức trách giáo dưỡng lũ nhi-đồng quả là một việc rất cần cho dân tộc Việt-Nam ta mà rất thiết yếu không thể hoãn được ngày nào nữa vậy. Nhưng cái việc lập ra Ấu-trĩ-viện là một việc nước ta xưa nay chưa từng có; không những cái cách thức Ấu-trĩ-viện con mắt người mình chưa mấy người được trông thấy, mà đến cái tên Ấu-trĩ-viện trong lỗ tai người mình cũng ít nghe; vậy xin lược khảo cái chế-độ Ấu-trĩ-viện ở các nước văn-minh tiến tiến bây giờ để công-hiến cho các nhà nhiệt thâm công-ích, có chí nghiên-cứu về cái vấn-đề Ấu-trĩ-viện, trước cũng là một câu chuyện hợp thời mà không phải vô ích vậy.

Ấu-trĩ-viện vì cớ gì mà phát khởi ra? Sự nuôi dạy con trẻ vốn là cái nhiệm-vụ của cha mẹ ở trong gia-đình, nhưng các người làm mẹ làm cha không chắc là ai cũng có đủ cái tư-cách nuôi dạy con trẻ cả; và lại người nào người nấy, đều phải tùng sự về công việc lao-động, mấy người được có thì giờ rảnh mà chăm-chút cho con trẻ trong nhà; huống chi việc nuôi dạy con trẻ không nên cục hạn ở trong một gia-đình, dù cha mẹ có đủ sức nuôi dạy được con, cũng cần phải cho con trẻ có cái sinh hoạt công-đồng, thì thân-thể với tinh-thần mới mong đồng thời phát đạt được; chứng với sự tình trong xã-hội và lý do về sự giáo-dục, các nhà giáo dục tiên tiến đã xác-nhận cái chế-độ Ấu-trĩ-viện là một cơ-quan thiết yếu trong cái cơ-sở giáo-dục hoàn toàn. Từ khi có một nhà giáo-dục nước Đức tên Froebel mới ứng dụng cái lý-thuyết ấy mà lập ra Ấu-trĩ-viện, nhờ được cái sức tán trợ của một bà công tước phụ nhân, mà Ấu-trĩ-viện nước Đức bấy giờ (vào khoảng đầu thế-kỷ thứ XIX) đã phổ cập phát đạt; cái mục đích lập ra Ấu-trĩ-viện là đổi với những con trẻ tự bảy tuổi sắp xuống, bồn tuổi sắp lên, thì-hành cái giáo-dục cơ bản, bồi luyện tập cái năng-lực cơ bản, khiến cho nó có cái năng lực tự động để làm cái dự bị chịu chính thức giáo-dục sau này; cho nên cái tinh chất Ấu-trĩ-viện khác với trường học, khoa dụ hí trước là khoa học thứ nhất, bồi dưỡng cái tính cách cá-nhân và giao-tế, tìm phương để bảo cho tinh-thần với thân-thể được phát dục hoàn toàn. Hiện nay các nước bên Âu-châu không đâu là không có Ấu-trĩ-viện, tuy nhân cái đạo-đức tập quán mỗi nước có mỗi khác nhau ít nhiều, nhưng cái chế-độ đại đề cũng không khác nhau mấy. nhất bàn thường khóa cũng đều có mấy khoa công tác, du hí, xướng ca, viên nghệ và ngoạn-cụ là những cái phương pháp giáo-dục cơ-bản cho lũ nhi-đồng, cái qui-mô quản lý, cái cách thức chân nuôi, thật đã là hoàn toàn chỉnh bị.

Chúng ta ngày thường nói đến người Âu-châu, tất hâm mộ nước người ta mạnh, dân người ta khôn; ta nên biết cái cớ dân người ta tại làm sao mà khôn, nước người ta tại làm sao mà mạnh? Ấy cái chế-độ Ấu-trĩ viện như đã kể trên kia chính là cái then chốt làm nên nước mạnh dân khôn của người Âu-châu, đấy. Ta hà lại chẳng nên phỏng theo cái thành pháp của người Âu-châu, mà gây dựng cái tương-lai cho con trẻ để hi-vọng cái tương lai nước nhà ta dư?

T. B.

Hoàng-thượng tại Đại-pháp

(Lược dịch lời diễn-thuyết chữ Tây)

Ngày 12 Juillet 1922

Chiều hôm thứ hai quan Poincaré, tổng-trưởng tòa Nội-các kiêm ngoại vụ bộ Thượng-thư đã đặ. đại tiệc tại bộ Ngoại-vụ khoản đãi Hoàng-thượng.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 11 Juillet 1922

Tại dinh quan Giám-quốc

Quan Giám-quốc tiếp M. và Mme Seymour Cromwell, và M. Deutsch de la Meurthe, là những người chủ-trương hội La Fraternité Franco Américaine pour les enfants (hội Ái-hữu Pháp-Mỹ giúp đỡ con trẻ) Quan Giám-quốc có khen ngợi và cảm ơn về công cuộc đã gây được. Nhờ những số tiền quyên của hội đã nhận được, trong 5 năm giới nay, hội đã dùng 15 triệu quan mà giúp đỡ được 85 nghìn con trẻ Đại-pháp bị bỏ-côi về việc chiến-tranh mới rồi.

Phái-bộ Pháp ở Nam Mỹ châu

Đức giáo-chủ Baudrillart, hội viên Hàn-lâm-viện, và M. Goffic, hội-trưởng hội Văn-sĩ đã khởi hành ở Paris để đi phái-bộ Nam Mỹ-châu.

Gió bão ngoài bể

Tàu *La Fayette* bị gió bão hư hỏng nhiều đã phải quay về Havre.

Tàu lý còn phải chữa nhiều mới lại dùng được.

Việc xứ Haute Silésie

Quân linh Đồng-minh ở Oppeln đã trở về hết.

Viên cố vấn ở bộ Sứ-thần tên là Von Kluker có đi tiễn đại-tướng Rond đến Mayence.

Từ khi quân linh Đồng-minh ở Gleiwitz trở về, người Đức đem cất tóc những đàn bà bọ ngày rằng có đi lại với quân linh Đồng-minh, và đem nêm xuống nước. Ở Oppeln cũng xảy ra những việc như vậy.

Việc nước Ba-lan

Nay mai sẽ sửa sang hải-cảng Gaynia để mở rộng thêm ra vì hải-cảng Danzig hẹp quá không đủ dùng, có lẽ cuối năm nay bải cảng Gaynia (?) có thể mở cho tàu 2500 lần vào được.

Việc nước Hoa-kỳ

Quan đại-sứ Hoa-kỳ ở Berlin, là M. Gérard, ở Âu-châu trở về có nói rằng cái tình trạng nước Đức cũng không lấy gì làm quẫn bách như lời người Đức nói đâu. Ông có nói nếu nước Hoa-kỳ vào địa-vị nước Pháp thì Hoa-kỳ không chịu tham giảm quân bị.

Chili và Pérou

Nước Chili ưng lời của nước Pérou về việc đặt cuộc trung-tài để giải-quyết cái vấn-đề Tacna.

Cuộc thi xe đẹp

Một người Úc-đại-lị-á tên là Spears đã được giải nhất cuộc thi xe-đạp ở Paris.

Quốc-trái Đại pháp : 2½ 5$. — 4% 1918 60.70 — 5% 1915-1916 75.20. — 5% 1920 89.40. — 6% 1920 87.60. —

TIN TRUNG-HOA

Ngày 5 Juillet

Tòa Nội-các Bắc-kinh

Quốc-hội cũ đã ta cả gồm đã sẽ ở Bắc-kinh (Quốc-hội bị giải tán bởi Viên-Thế-Khải sắp xung đế, nay đảng Trực-lệ lại chiêu tập), hiện mới họp tại trung-ương công-viện nước có chín mươi người, hiện tại không tín nhiệm Nội-các mới, nói Nhan-huệ-Khánh làm Tổng-lý Nội các, không có thủ-đoạn chỉnh-lý nội-chính, ngoại-giao cũng bình thường. Đồng-Khang không có kinh nghiệm về tài chính; quyết thỉnh cầu Lê-nguyên-Hồng tổ-chức tòa Nội các khác. Nhan có ý muốn từ chức.

Việc Phụng-Trực chiến tranh

Đảng Phụng-thiên cũng đảng Trực-lệ tuy đã ký nhận các điều kiện hưu chiến ; nhưng quân Trực-lệ vẫn đình tập-kích, mà quân Phụng-thiên cũng vẫn ở ngoài Trường-thành khai-quật chiến-hào ; cái ngòi lửa chiến-tranh hai bên cũng chưa chắc đã tắt hẳn. Hiện nghị-viện Đông-tam tinh không dự họp quốc-hội, liên danh thông điện xin cử Trương-tác-Lâm làm Đông-tư-lệnh, Tôn-liệt-Thần, Ngô-tuấn-Thăng làm phó, để duy-trì cuộc trị yên, đợi khi nào có họp pháp chính-phủ thành lập sẽ hay, tỏ ý không công nhận Tổng-thống và Nội-các mới.

Việc Quảng-đông

Tôn-dật-Tiên hạ quyết ở Hoàng-phố công-viên, có các tàu binh bảo vệ. Trần-quýnh-Minh vẫn đóng binh ở Huệ-châu gần tỉnh thành Quảng-đông. Hai bên cũng tỉnh đợi cái biện pháp hòa bình giải quyết. Hiện quân Trần cũng đã lý tỉnh-thành xuất phát về mặt Bắc-giang nhiều lắm, tại tỉnh-thành Quảng-châu trật-tự đã tiện khôi-phục.

Cái nạn to cho nhân-loại

IV

Ngoài hai cái mục-đích quyền-lợi và ái-tình là những cớ mà bạn nữ-lưu phỏng làm tôn-chỉ, đề noi theo cái khoa-vàng luật-ngọc ly-hôn, thì những cớ tí mí nhỏ nhặt không phải là ít, song ta có thể tóm cái đại-cương trong đó là kẻ hay cậy mình cũng kẻ mất nết hư thân, cái nguyên-nhân đó ta cũng cần nên kể rõ

1° Những kẻ hay cậy mình. — Bản bà nước ta tuy không làm được nỗi cơ-đồ như đàn ông, song giản-hoặc cũng có kẻ nhờ cha mẹ giàu sang, mà lo liệu được cho chồng, hoặc làm ra được tiền của mà không phải ăn nhờ chồng, thì phần nhiều thường hay kiêu ngạo, tục-ngữ ta đã có về rất hợt cái tâm-lý ấy là « Sâu sắc như cơi trầu đầy ». Song ở những người ấy thì người chồng cũng có hai phần, nên lại thành ra có hai phương-diện khác nhau, mà cũng kết quả ra sự ly-hôn cả. — Một là bạng chồng dẫu mắc chói mâm son, là bạng người « tâm-gửi » chỉ ăn nhờ vợ, hay có khi nhờ vợ mà nên giàu nên sang, nên kẻ nông nỗi đối với người chồng ngồi mát ăn không, tự-nhiên sinh ra cái ý-tưởng chẩn-chỉnh khôn-ny, để bắt chân lấn đầu anh ngốc, mà đã lẻ cái tài cán đáng của mình cho người ngoài hay, đó là họ tự trọng lấy giá-trị đó, ở phần kẻ làm chồng mà đã có cái qui-thiai như thế, thì cố nhiên là không dám hề răng, thế nên ta thấy có người tài mất nọ kia mà bị vợ chửi vợ đánh là thế! Nhưng một đôi khi người chồng có chút qui-si, không chịu nổi cái khổ nhục-mạt cùng những lời mỉa mai, thì làm gì chẳng sinh ly-dị, vì người vợ nghĩ thế là người chồng xâm phạm đến quyền-lợi của mình. Hai là chồng cũng có tư-cơ cũng có tài-trí không phải là kẻ ăn bám, mà người vợ cũng cậy mình mà tác-vụ tác-phúc, thì tất người chồng cũng không kham nổi, mà phải đem lòng rẫn bỏ, đem lẽ khuyên can, song người vợ đã có cái giá-tâm kia thì thường lại không nghe lời, chẳng những không nghe lời mà lại coi ra một cái phương-diện khác, nghĩa là bọ ty nghĩ ăn ở diêm công tài-trí, chớ không phải ăn cái tâm-huyết cùng dì-sản của chồng; thế mà người chồng còn dám đem những cái luân-lý hề hai, cái tài-trí hèn nhen, để rầu rầy, thế thì thà lì chồng mà không gặp người trí kỷ (!) cho mình hãm mình, cường-quyền áp-chế mình, mà khỏi một đời là trong óc chịu một phần đè nén, ấy thế thì làm gì chẳng ra ly-hôn.

2° Những kẻ mất nết hư thân. — Những kẻ mất nết hư thân mà ly-dị, trường không phải nói nữa thì phải, vì ai mà ly-dị cũng là do ở không có đức-tính tốt mà ra, thì là phần nhiều và phần đáng đề-chế, còn những người bỏ chồng cám mà ly-dị thì là phần ít, mà cũng không phải là phần người ta nên tập luận để chê bai, vậy những kẻ trên kia ta kể đến là kể hư thân mất nết rồi, nói ra nữa chẳng hóa ra nói lại. Nhưng còn có lẽ khác, là những kẻ có tâm-tính giảng-hòa, kẻ ra thì là hạng tối đê-tiện. cái đê-tiện ấy chắc người xem cũng tự hiểu rồi, nên đừng bắt ta nói rõ nữa thẹo mồm mà không thể viết nên lời được. Dẫu thế ta cũng nên xét xem vì sao mà sinh ra cái cẩn-tính ác liệt kia, cái nguyên-nhân ấy cũng có hai phần, một là không có giáo-dục, hai là vì nhiễm theo lưu-tập ; ở phần không có giáo dục ta tạm không nói, ở phần vì nhiễm theo lưu-tập thì thôi :

Gần mực thì đen, gần đèn thì rạng, đó là nói cái tập-nhiễm ở người, cũng có kẻ không bị lưu tập làm trói đạt mất cái đức-tính bản-nhiên của mình, ấy là cái đức-đục nó thâm-nhiễm lắm mới được như thế, còn thì cứ-dĩ khi dưỡng-di-thể là một điều-lệ thông-thường; ta cứ xem như những nơi phong-tục đôn-thuần, thì dẫu con nhà hạ-lưu, cha mẹ không giữ gìn, học-hành không bằng bèn mảng, mà cũng không đến nỗi trên bộc trong dân ; còn như những nơi có hại tục đồi phong, thì tuy con nhà thế phiệt hầu hoi, gia-đình có phòng-nhàn, học đường có giáo-dục, cũng thường xảy ra sự giảng gác hoa tường. Đó là một sự nguyên-nhân rất quan-hệ. Người mà đã tập nhiễm cái tiệt-tính ấy thì thật là « đất bà như nước », phiền-lưu trải đại, không biết thế nào là cùng. Tổng chỉ sự hay ly-bỏ, sinh ra tự bọn ấy nhiều nhất, mà bọn ấy thì bình như không những ở sen nhà hạ lưu.

Những cớ trên đó, ta nói chắc có người bẻ rằng : Nói về mục-đích đi-tính thì sao ta thấy có người bỏ chồng biến-lánh mà lấy người bung-hẫn ? nói về mục đích quyền-lợi, thì sao ta thấy có kẻ bỏ hơi tử-tế mà đối với chồng tử-tế cũng thấy ly-hôn ? những người quen ăn chơi trong đám yến-hoa, mà sao khi đã bén-gió cũng không ruồng rẫy ? Xem đó thì biết duyên-trời có định, số phận xui nên, chớ ly-hôn không phải là tự lòng người vậy. — Nếu xét thế thì nhầm, hai cớ trên đó cũng tức là kể theo mục-đích kia, chỉ vì giả kén kẹn hơm, vợ bọm chồng giàu, giới vẫn hay chưa chưa kể phần trắc, chớ đến ngày xuân đã qua, thì hết duyên dầu rẻ dưa hành cũng nhài, còn kẻ cả chọn canh nỗi gì. Còn như hai cớ sau, thì trên là ke muốn cầu lấy cái ly-vọng ngoài phần, dưới là kẻ biết nghĩ đến bước đường hậu-vận. Chớ sự ly-hôn có phải là như những nguyên-nhân của mấy bác nói mỏ, mấy anh tân-tạo, đề lên người nói dựa lấy tiền dân. Những nguyên-nhân ta kể trên kia, cũng gọi là đã khảo-cứu những có phát-sinh ra cái hại ly-hôn ở đó. Còn ở các nước, thì ly-hôn tuy cũng ở mấy cớ ấy sinh ra, ngoài thì thật ta chưa xét được.

Hoặc cũng có người nói : Những nguyên nhân ly-hôn ở ta, thường là hay xảy ra tự cớ quyền kẻn chọn thuộc về cả phần cha mẹ, nên lắm khi không xứng-đáng mà sinh ra không được hòa-hiệp lâu-dài, thế thì sao cái nguyên-nhân ấy lại không nói ? Song ta nghĩ sự đó là về phần đạo-đức của nhân-loại thuần hay bạc, chớ không phải xảy ra vì quyền kén chọn ở mẹ cha. Nếu xảy ra vì cớ ấy chẳng, thì sao trước kia vẫn theo, mà cũng thấy được phải đôi vừa lứa, sau này đôi bỏ, mà sao vẫn thấy nhiều người ly-hôn, và chẳng sao này sự kén chọn chắc rồi cha mẹ cũng sẽ xế nữa quyền cho con, vậy thì không cần nói. Lại còn một cớ nữa là vẫn-đề tự-do kết-hôn, ở ta cũng chưa có thể giải quyết được, thì sự ly ta chưa dám bàn.

Ấy trên kể cái phong-trào ly-hôn ở ta nguyên-nhân như thế, vậy thì cái đối-phong ấy ta đã nhiều bằng các nước chưa ? cứ ấy thực là khó đáp, song lấy lý mà đoán thì chắc ta còn ít hơn, vì cái lại ấy cũng như cỏ rậm rượng hoang, bệnh trong thân-thể, ở các nước bỏ hoang đã lâu, bệnh cần đã nặng nên nhiều, mà ở ta thì như mới cấm, mới hoang, nên còn ít. Song việc hại trong thiên-hạ thông là bề, bề mà không chữa sẽ loé ra to, nếu đợi ruộng đã nên rừng, bệnh đã thành bằng, thì cái công-lao trừ sẽ khó-khăn biết là chừng nào ?

Từ mấy bài trước đến nay, ta không nói đến sự ly-hôn ở nam giới, chắc có người cho là quá, vì mà không bàn. Song ta nghĩ những cớ mà nam-giới sinh ra ly-hôn, thì nguyên-nhân cũng giống như nữ-lưu, về chẳng hình-phạm vẫn nghiêm, khen chê cũng rõ. Nên đã bài sau đến đoạn thúc-kết, sẽ xin nói chung cả, chớ bài này có nói cũng chỉ là nói lại mà thôi. Một vấn-đề mà ta viết qua dài, chắc cũng không khỏi làm chán tai độc-giả. Song vì thế-đọc nhân-tâm mà nói, cũng xin lượng xét cho cái khổ-trung của kẻ viết-bài này.

P. B. C.

Nói về sự đọc sách

(Tiếp theo)

A. — Cảm hóa để sự đọc sách. — Ngạn-ngữ có nói : « gần mực thì đen, gần đèn thì sáng » lời nói đó có ý-vị lắm. Nay nếu người nào xen mình vào ở nơi những người chính nhân quân-tử, dẫu muốn cho thân mình không chính-đính thì có được không ? Vì dụ có hai người hằng ngày giáp mặt nhau, dắt tay cùng đi thì trong những lúc vô-tình, cái mước chân đi hai người như một, đó không phải là có ở khác gì xui nên thế, chỉ vì hình-thể cảm hóa nhau đó thôi. Xem đó thì biết hai vật tiếp xúc nhau, hai đằng đều tự có hấp-lực cả, đằng nào hấp-lực mạnh thì sẽm hóa được đằng kia. Sách vở là một vật có hấp lực rất mạnh mà hay cảm hóa được khi chất người, khai phát được tư-tưởng người vậy.

B. — Tri-thức ví đọc sách mà được. — Người không có tri-thức thì gần như chim muông. Vì đó mà những cái tinh-năng đẫy rẫy ở trong trời đất, chỉ vì người không tri-thức nên không ứng dụng được, mà cái quyền lợi người được hưởng riêng phải chịu mất. Cái điều hay nhất về phần hiện dụng của sự đọc sách là nó chứa được nhiều cái tri-thức vô-hạn lượng vào trong óc người. Này người ta lúc mới sinh, ngu lối không biết gì, cũng với các loài động-vật không khác, sịp đến tuổi lớn chịu sự nung đúc của sách vở mới nên người thật có tri-khôn ; những sự-tích và ngôn hạnh của các đấng đã qua đời, cang tri-thức tư tưởng, không có cái gì là không nhờ sách vở mà truyền-bá vào óc người sau. Ta sinh sau ngàn năm, mà biết được sự tri-loạn ngàn năm về trước ; ở một điểm trên địa-cầu, mà biết rõ được sự thực cả toàn thể giới, và có khi xét ra được cái thính lí tự-nhiên ở trong vũ trụ, mà phát minh được cái nguyên-lẽ ấy. Như vậy thì những cái tri-thức đó không phải là ví đọc sách mà được dư ?

Tuy nhiên, sách vở dẫu là một cái kho đọn lên chứa tri-thức, nhưng mà đọc sách chưa ắt người nào đã đều được có tri-thức cả. Vì cớ sao ? Là lấy người chuyên tâm và người không chuyên tâm mà nói. Như đem cái mua-thuốn lừu bạn mà nghiền-ngẫm những sự-vật không đầu, thì dẫu có đọc sách cũng là quên mất ; như vậy mà đã là có sách vở là đối mình, bảo là đọc sách chưa ắt đã nên khôn. Ôi, có phải là lối sách vở đâu, chỉ lỗi tại người đọc sách vậy. Thế thì chúng ta muốn cầu có tri-thức mới, phải nên biết đọc sách là một sự rất cần.

C. — Cảm phẩn ví đọc sách. — Chiều trời âm đạm, khí hậu âm-thấm, tâm thần uất kết, cái cảnh-vật đó làm cho thêm nỗi sầu riêng. Ở như lúc đó có cách gì làm cho thư-xướng được tinh-thần của ta chăng? Trong có rượu ngon nhậm tối, đàn ngọt hát nay, cũng đủ giải được nỗi buồn trong một lúc, nhưng việc đời biến đổi sầu riêng chưa hẳn đã tiêu-tan. Vì như ta đi trong một con đường khuất tối, chợt thấy chớp nhoáng ánh sáng tỏ rạng, nhưng chớp mắt thì lại tối lối ngay. Xem tế đó thì ta đủ rõ muốn có cái cách tiêu-khiển được lâu bền, bỏ đọc sách thì không có cách gì hơn nữa. Dẫu sự đọc sách cũng là phần kích-thích bề ngoài, nhưng cái hứng-vị không nông nổi như rượu ngon nhậm tối, đàn ngọt hát hay, nó cảm-hóa người ta rất sâu, cho nên tinh thần hưng phấn rất mạnh, mà trong cái lúc vô hình vô ảnh, nỗi buồn riêu phiền nỗ chẳng chốt trong tâm kiếm bóng tiêu ẩn như không.

Po Vô Phi Hưng Cựu Hồ Petrus Ký (67–74) cảng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ Khảo Sát Của Của Tự profiles của Dornac

Người bẩu không tin, thì ngày ở lúc buồn-rầu, thử mang những truyện anh-hùng hảo-kiệt mà đọc, thì ắt sinh lòng khinh trọng, như thân thầy cái uy nghi của người xưa, rồi tâm cảm thần động lấy làm ghê sợ cho cái cảnh hiểm nguy. Rồi lòng can-đảm và cái công nghiệp lở đất long trời ; lại lấy làm khen ngợi cái chí hướng cao xa, cái hành vi lỗi lạc, mà cũng có hy-vọng muốn làm được như người : lúc đó thì cái nỗi riêng cá-nhân, như gió cuốn mây tan tinh thần mỗi ngày thêm sáng khái. Ấy xưa nay những người sẵn có chí lớn muốn xen mình vào địa vị các đấng chính nhân quân tử, các bậc hào kiệt anh hùng, đều nhờ sự đọc sách cảm phấn mà nên vậy

(*Còn nữa*) S. B

Đoản-thiên tiểu-thuyết

Chuyện con chó già và con chim sẻ non

Nhà kia nuôi được một con chó, nay đã già mà ngày đêm thường nhốt luôn ở một góc cửi, thường thấy có một bát cháo cho ăn vẫn còn thừa đến non nửa. Vì mùa đông, cây cối xác xơ trơ trụi cả, các sâu bọ bị rét nên rúc xuống đất sâu lắm, các giống chim thì dẫn dẫu bay sang các xứ nhiệt đới, còn con nào không đi được thì đành chịu chết đói. Một hôm có một con chim sẻ non xuống tìm thức ăn, nhưng mãi chẳng được, thấy cái bát cháo của con chó ăn còn thừa vội đến cũi, nằm nỉ với chó rằng :

« Bác ơi ! bác thương tôi với, bác thương tôi với ! » Chó bằng lòng cho vào ăn. Chim ăn xong, đập cánh lượn quanh vài lần để tỏ lòng cảm ơn, rồi bay đi.

Được vài hôm, chim lại đến nghe thấy ông chủ bàn với vợ rằng :

« Này, con Médor đã già quá rồi rằng thì lòng hết mà mắt thì kém lắm, còn trông nhà gì được cho ta nữa.

Vợ rằng : Ừ, thật đấy, ta chỉ nuôi hoài mãi, chẳng thấy làm được việc gì cả chỉ nằm ỳ cả ngày thôi, bắt nhược ta mặc kệ không cho nó ăn nữa, để chào đấy cho con khác cũng được.

— Nhưng lúc trước nó đã giúp ta được bao nhiêu việc, chẳng lẽ bây giờ mà ta lại nhẫn tâm thế dư ?

— Trước là trước, bây giờ là bây giờ, như nông-nỗi này ai nuôi nó nổi được.

— Thế thì giết thịt nó đi ?

— Không, không, đừng ác quá thế, bây giờ chỉ thả nó ra cho nó đi lang thang, đi đâu thì đi, để nó kiếm ăn ; nó chẳng chết đói được đâu mà sợ ; vả như thế là lại đỡ tốn.

Chồng cũng bằng lòng thế, mới mở cửa cũi cho chó ra. Chó đã biết thân từ trước rồi, nên cứ cái đầu xuống mà đi, không thèm ngoảnh mặt lên nhìn người chủ nó từ xưa đến nay nó vẫn một lòng trung nghĩa.

It lâu đi đến rừng, gặp con chim sẻ non cũng đương tìm chỗ trú ngụ, chó chưa kịp nói thì chim đã nói rằng : « Bác ơi ! bác không cần kể cái khổ sở của bác nữa ; tôi biết rồi mà tôi biết đã lâu rồi ; *người đời bạc lắm ! bạc quá lắm !* xin bác quên đi, đừng để bụng làm chi. Thôi bây giờ bác ở với tôi, rồi hai ta giúp đỡ nhau, khi nào tôi nhọc thì tôi đậu lên trên lưng bác, mà khi nào bác nhọc thì bác nghỉ để tôi đi kiếm đồ ăn cùng ăn.

Chó mới trả lời rằng :

« Nhưng chú còn non quá, làm gì được ?

— Bác đừng lo, bé thì bé, nhưng bé cũ thì làm gì chẳng được, và lại tôi mang cơ bác đã nhiều lần lắm. Nói xong, (vừa bay vừa kêu Pioult, Pioult (bác hãy nghỉ).

Được một lát, chim thó về được một miếng bánh, bảo chó rằng : « Bác ăn đi, tôi vừa đi thì vừa ỉa ở nhà chủ bác trước ; bác cứ ăn đi, tôi tôi lại đi kiếm cho.

Hai ngày sau chẳng thế, mà cứ chim đi kiếm mãi, vì chó yếu lắm.

Một hôm, hai con chúng đưa nhau đi, đến chỗ ngã ba, chó ra một nhoài, nằm ngay ra giữa đường. Chim cứ bay lên bay xuống, nhảy đi nhảy lại để tìm xem có cái gì ăn được không ; bỗng chốc chim ngẩng thấy ở đằng xa có tiếng xe chạy lại, rồi trông thấy rõ cái xe có ba con ngựa chạy rất nhanh ; mà người đánh xe cứ vụt đen đét mãi.

Chim hốt hoảng bảo chó dậy, nằm vào vệ đường, nhưng chó mệt quá đến nỗi không nhắc mình lên được. Chim bảo mãi mà không thấy chó dậy càng lắm, phải bay lại nói với ngựa rẽ lại con đường khác, ngựa đã bằng lòng, nhưng người đánh xe, dự dậy cương lại, bắt đi thẳng như trước. Chim tức quá, mắm mỏ lại nói với người đánh xe rằng :

« Thưa ông, ông nên gia ơn cho chúng tôi ; bạn tôi một quả nằm ở kia không dậy được xin ông cho ngựa chạy rẽ lại đường khác, đã có xa một chút, xin ông cũng bằng lòng cho. »

Nhưng người đánh xe đó không nghe, cứ đánh thống lên cho ngựa chạy đến nơi, bánh xe nghiến con chó chết lối ruột ra. Chim tức lắm, liền bắm rằng : « Ai ra lã người đóc ác thật ! phen này ta báo thù cho ; mày cho mà xem. » Rồi cứ theo trước một ngựa mấy lần người đánh xe lấy roi quất no mà no không bỏ giờ, nên cả bầy mỏi, làm cho bác đánh xe tức lắm quá ; quất mãi, lần sau cái lớn cho ngay xuống dưới cạnh đường thế cho nên lại càng giận dữ. Con chim thì cứ mỗ con ngựa này một cái, mỗ con ngựa kia một cái, đến nỗi đau quá cứ chạy liều đâm quàng đâm xiên cả vào cây cối. Bác đánh xe ta thấy thế lại cho là tốt, vì ngay cái bụa ở trong xe đánh bỏ vào con chim một cái cho nó chết đi, nhưng đâu không phải, phải là, cái tuồi bóc bỏ ngay vào lưng con ngựa rồi quất lại tượt vào lưng mình. Đang kiếp ! ngựa ngã ngay xuống, mấy con kia cũng phải theo, lại gặp phải cuồ ấy dốc, nên cả ngựa lẫn xe lẫn cả xuống suối, còn người thì bị xấu xa đằng xa, gẫy mất tay phải máu mê đầy bụng. Thế là con chim báo thù được cho bạn nó là con chó rồi !

Dịch chuyện tàu

D. T. QUÁN.

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài mua báo khi có việc gì viết thư đặt hết báo-quán, thì cho biết rõ số in ở từ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quản cái giấy quán ký, để cho người làm sổ tìm kiếm. Xin các ngài thường hay ký tên vào tờ, hoặc thêm quả, không sao đọc được, khiến ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

HÀI ĐÀM

Đàn bà thế nào thì nhiều con ?

Có một người đánh đố với mọi người rằng : « Đố biết đàn bà thế nào thì nhiều con ? »

Một người khác đáp rằng : « Đàn bà béo tốt mạnh khỏe thì nhiều con chó sao !

Ông đố mới trả lời rằng : « Tốt thì sinh đẻ thật, sinh không biết chừng này lời bảo cho anh biết : Đàn bà tai nhỏ thì nhiều con, vậy cho nên trong sách có chữ : « Nữ tiểu sinh bất cứu tử ».

Phạm-Kế

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 12 Juillet này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 1 f. 20.

Tin tàu. — Tàu *Armand Béhic* sẽ khởi hành ở Haiphong đi Saigon ngày 14 Juillet.

Thư tin ở Hanoi ngày 13 Juillet chuyến xe 20 giờ 07 phút sẽ chở xuống Hải phòng

Quan Chưởng lý Joyeux tạ thế. — Trong số báo hôm qua bản quán đã báo tin buồn quan Chưởng-lý Joyeux tạ thế trên tàu *Angers*.

Ngài trọng nhậm ở bên này đã lâu năm, nên dân thàng này nghỉ đi tàu *Angers* trở về nghỉ bên Pháp, đến ngày chủ-nhật 9 Juillet, ngài tạ thế trên tàu.

Ngài sinh 1863 ở Clers Lalande,(Gérondel). Ngài vào ngạch Tư pháp bên thượng-quốc trong năm 18-8. Đến năm 1907, thì lĩnh chức cố vấn tại tòa Thượng-thẩm Saigon. Sau ngài lại mộng bổ Phó chưởng-lý tại tòa Thượng-thẩm Linh lý. Sau ngài mộng bổ chức Chưởng-lý tại Gandeloupe Đến năm 1919 thì ngài lại về Nam-kỳ giữ chức Chưởng-lý.

Lúc sinh thời ngài là một nhà học thức sâu sắc và là một vị quan nhân phẩm, rất là chính trực mà lại nhân-từ.

Bản quán xin chia buồn cùng lệnh-lang, là quan Tòa ở Hai-phong, cùng quý quyến và chia buồn với ngạch Tư pháp Đông-pháp.

***

Ngày hôm qua quan Toàn-quyền Baudoin có gửi bức điện tín sau này báo cho các quan bổ-biện các xứ, và các quan tổng-trưởng các sở chánh Đông-pháp biết việc quan Chưởng lý Joyeux tạ thế

« Bản chức rất lấy làm thương tiếc mà báo để các ngài biết rằng quan Joyeux Chưởng lý tại tòa Thượng-thẩm Saigon tạ thế trên tàu *Angers* ngày 9 Juillet.

Quan Chưởng-lý Joyeux là một quan Tư-pháp có giá-trị lớn. Trước khi lên chức Chưởng-lý tại Tòa Thượng-thẩm Saigon thì ngài đã từng sung chức Cố vấn và Phó-chưởng-lý trong nhiều năm, mà bao giờ cũng có danh tiếng. Ngài cũng đã giữ chức Chưởng-lý tại Gandeloupe nữa. Nay ngài tạ thế thuộc địa Đông-pháp thiệt lắm. »

Việc nhà Tuyc-nghiệp ngân-hàng — Trong vô-tuyến điện ngày 11 Juillet có nói rằng bộ Lĩnh sự Đại pháp và chánh phủ Trung-hoa hai bên đã ký với nhau một bản giao-ước về việc dùng số bồi thường quyền phí mà cước với lại nhà Tuy-nghiệp ngân-hàng.

***

Cứ theo như lời điện-báo Paris ngày 10 Juillet thì các điều khoản trong bản giao-ước ấy đại khái như sau này Công-ty *Compagnie française de Pékin* do chánh phủ Trung-hoa kiểm duyệt sẽ chủ-trương công việc nhà ngân-hàng Chính-phủ Trung-hoa sẽ nhận lấy phần chia ba số tư-bản thì trong số các viên quản lý cũng được một phần chia ba. Tư bản định là mười triệu quan. Trong số lợi thì 8 % về phần công-ty. Các công việc của nhà Ngân-hàng sẽ có giới hạn nhất định, hành-phủ Trung-hoa sẽ hoàn lại những trái chủ ở Viễn-đông toàn bằng trái-đơn cả. Giá trái đơn lấy tinh bằng hoa viên vàng, hạn 23 năm thì được lấy tiền. Còn như các trái-chủ Âu-châu, thì sẽ lấy tiền mà hoàn lại. Khi nào các trái khoản hoàn lại tác số thì nhà Ngân-hàng lại được thu cái quyền kiểm duyệt về.

Việc hỏa-tai ở chợ Đuổi. — Số tiền của các nhà từ-thiện đã gởi đến.

Số thứ sáu :

MM. Các viên-công-sự tại sở chánh Y-tế Hanoi (do M. Lasnet thuộn gửi chi bản quán)	4	p. 00
Các chi-nhánh bản-xu tại sở tại nhà máy rượu Hanoi	4	50
M. B. Oai chủ hiệu An-Ye Hanoi	3	00
M. Nguyễn văn Kỳ tức Hồn-Vân Hanoi	2	p. 00
M. Nguyễn văn Đạt	2	00
M. Đỗ văn-Xoàn	1	00
M. Nguyễn-xuân-Bảng	1	00
M. Nguyễn-văn-Lan	1	00
M. Nguyễn-hữu-Nghĩa	1	00
M. Lê văn Lễ	1	00
M. Nguyễn-hữu-Khuê	1	00
M. Phan-đình Phương	1	00
M. Ưu-xuân-Hiệp	1	00
M. Nguyễn-huy-Năng	1	00
M. Lê-văn Chánh		50
M. Nguyễn xuân Lan		50
M. Nguyễn-ngọc-Bình		50
M. Vũ ngọc-Cửu		50
M. Vũ-đình-Kiên		50
M. Đoàn kim-Toánh		50
M. Trần văn Chúc		50
M. Ng.-đình-Lương		50
M. Dương văn-Hạnh		50
M. Nguyễn-văn-Tâm		50
M. Lê-văn-Khang		50
M. Lê-huy Can		50
M. Lê đình-Nhân		50
M. Nguyễn-văn-Thưởng		50
M. Ng.-bá-Vượng cửu-phẩm đội-trưởng Phủ-lý (1)	1	00
M. Hoè, phó quản Phủ-lý	1	00
M. Phạm-đình-Hanh, đội khố-xanh Phủ-lý	1	00
Mme Phan-Hanh Phủ-lý	1	00
Mme Ng.-v. Kinh Phủ-lý		50
Mme Ng.-thi-Linh Phủ-lý		50
M. Trần-Thiên Phủ-lý		30
M. Lý-Hoạt Phủ-lý		30
MM. Bài-v-Minh, phủ Toàn-quyền (1)		50
Lê-văn-Du		50
Phạm-gia-Hành	1	00
Ngô-quốc-Côn	1	00
Bùi ngọc-Tiên		50
Nguyễn-lập-Lễ	1	00
Phạm-quang-Phúc		50
Nguyễn-văn-Chung		50
Trần-hữu-Hanh		50
Lê-đình-Quang	1	00
Trương-văn-Ngọt	1	00
Hoàng đình-Trác		50
Nguyễn văn-Cát	1	00
Nguyễn-văn-Tâm	1	00
Bùi-huy-Tứ	1	00
Nguyễn-văn-Cảnh	1	00
Nguyễn-văn-Chi	1	00
Nguyễn-thừa-Thông		50
L.		50
L.		50
Bùi-văn-Bòe	1	00
Nguyễn-văn-Ninh	1	00
Nguyễn-chánh-Hải		40
Lương-sơ-Khai		50
Võ văn-Châu		50
Trần-văn-Mãng		50
Lê-văn Năng	1	00
Nguyễn-thế-Linh		50
Nguyễn văn Diệm		50
Trần-văn-Khoát	1	00
Ngô-quang-An		50
Nguyễn-văn-Hiền		50
Phạm-văn-Ba	1	00
Đặng-văn-Thân	1	00
Trần-bá-Vy		40
Michel Mỹ	1	00
Đỗ-đình-Hai dit Niên	1	00
Trịnh-quang-Vân		50
Đỗ-văn-Bác	1	00
Nguyễn-văn-Loan		50
Nguyễn-đình-Viễn		50
Lê văn Lai		50
Lê-phú-Cuỷ	1	00
Trương-công-Lập	1	00
Nguyễn-văn Nghị	1	00
Dương-trọng-Phan	1	00
Đỗ-văn-Luân	1	00
Đỗ-văn-Phẩm		30
Trần-văn Trấp		30
Phạm-gia-Chiểu		40
— guyễn văn Phai		60
Phạm văn-Khan		50
Đỗ-văn Bác		50
Cộng.....	75	p. 00
Cộng số thứ 1, 2, 3, 4 và 5 , 492	20	
Tổng-cộng.....	567	p. 20

Bản quán xin thay lời các nhà bị nạn cảm tạ các nhà từ thiện đã giúp tiền đến số tiền ấy bản quán sẽ đệ trình quan Đốc-lý để phân phát cho các nhà bị nạn.

(1) Những số tiền của các nhà từ thiện ở Phủ lý là do M. Phạm bái Cẩm bản-quán trợ bát thu nữ đã chuyển đệ cho bản quán

(1) Cái số này tổng-cộng được 37 p. 90 là do ông Phán Nguyễn văn Cảnh, tổng sự ở phủ Toàn quyền chuyển cho bản quán

Hội đồng tổ-chức các cuộc vui ngày 14 Juillet. — Chiều hôm qua hồi 5 giờ rưỡi hội-đồng tổ-chức các cuộc vui ngày 14 Juillet đã hội-nghị tại phòng Hội-đồng ở tòa Đốc-lý để bàn bạc mọi việc.

Chương-trình các cuộc vui nay đã nhất-định, Hội-đồng không sửa đổi gì nữa. Song hội-đồng có định rằng nếu đêm hôm 14 Juillet giời mưa thì tiệc khiêu-vũ sẽ đặt tại nhà hiệu Hanoi-Hotel.

Sau hội-đồng có cử các tiểu hội-đồng riêng để phân phát các giải thưởng, và để trông nom các cuộc vui trong ngày hội, trừ ra cuộc thi treo cờ lấp đèn, thì tất cả hội đồng tổ-chức sẽ chọ thưởng-xác với nhau mà phân phát giải thưởng

Có người viết thư hỏi bản-quán về việc thi trẻ con đẹp trước kia có bàn đến thì Hội-đồng định tổ chức ra thế nào. Vậy xin trả lời rằng cứ như chương-trình nhất định đã yết thị mấy bữa nay, thì không có cuộc thi trẻ con đẹp nữa, chỉ có cuộc thi trẻ xe kết hoa cho trẻ con mà thôi. Xe nào đẹp thì được thưởng cờ. Vả, giá thử có đặt ra cuộc thi trẻ con đẹp, thì người mình cũng lấy làm ngán-ngẩm, Hội-đồng bãi đi cũng là phải.

Bữa tiệc đãi các nhà binh sĩ có quân-công — Như tôi bản quán đã nói trong một kỳ báo trước, các nhà binh sĩ lần đợ nữa tiệc Hội Dân-quốc kỷ-niệm năm nay, đến chiều ngày mà 13 Juillet sẽ tới Hanoi-to.

Mỗi người sẽ có một cái dấu hiệu riêng để đeo trên mũ. Dấu hiệu ấy mũi tam-tài, mà có mạ vàng. Trên cái dấu hiệu ấy có đề chữ *Vive la République Française* nghĩa là vạn-pháp Cộng-hòa chánh phủ trường tồn và ở hai cái bằng ở hai bên, một bên thì đề chữ *A. C. I* (Nghĩa là cựu chiến-binh bản xứ) một bên thì đề chữ *Ville de Hanoi* nghĩa là thành phố Hà-nội.

Đúng 12 giờ trưa hôm 14 Juillet thì các nhà ấy sẽ dự tiệc tại nhà đại quán hội Khai-trí. Đến tiệc rượu *Champagne* thì quan đốc-lý Mourroux cũng là cựu chiến-binh, sẽ cạn chén, và các đại-biểu của cựu chiến-binh Đại-pháp sẽ đến nồng rượu chúc mừng các cựu chiến-binh bản xứ.

Trong khi các nhà binh sĩ ấy lưu ở Hanoi thì các nhà về ngạch bị ban sẽ trả lúc ở trại lính Khố xanh, các nhà về ngạch biện dịch thì ở trại lính Khố-đỏ.

Thi thư ký tập sự ngạch các tòa Sứ. — Kỳ thi thư-ký tập-sự ngạch các tòa Sứ mà bản báo đã đăng các điều bài thi ở trong mấy số báo trước, nay đã xong cả và đã chọn được 3 người vào số trúng tuyển như sau nay :

MM. Phạm-thế-Roanh, Ng ngọc-Thiềm Nguyễn-trọng-Tân

Ngạch Học-chính — M Phạm-duy-Ấn, cô bằng Sơ-học Pháp-Việt, nay mông bổ trợ giáo tập sự.

Đi 1 lợp thiên — Bản bội kính-cáo để các tiên chủ có mở kỳ tăng tại trong đất ta ở trong biết :

Năm 1922, bản-nội các ông những mộ vô-thừa-nhận ở khu Gấp 1, từ năm 1906 tới 1917 thì thấy nhiều nơi vôi thì nát hết, xương thì mùn, xương lẫn với đất, trong thấy thật là thảm thương. Nên bản-hội định đến tháng mười (Octobre 1922) nầy là Tây này, cải táng những mộ táng trong khu Bích 1, từ năm 1906, cần năm 1915, mà không may người thân-nhân đem đi táng trong một khu riêng, để những vong vô-thừa-nhận được mát mẻ.

Bên-chủ nào có mộ kỳ táng đã lâu ngày hay là đánh mất giấy kỳ-tăng thì đến bổi ông giám-trang bản-hội số nhà 75 ở phố Paul Bert, thì ông ấy sẽ sẵn lòng chỉ bảo tiếp.

Hội Hợp thiện lại cáo.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : Sương-Bắc

Môn-cơ tự thuật

Đạt-ta-nhan theo *Môn-cơ* vào đến trong quán. Mọi người thấy quan nguyên-súy trở về đều lấy làm sự lạ, vì ai nấy đều ngỡ quan nguyên-súy lạc đi đâu mất. Nhưng *Môn-cơ* có cái bộ mặt nghiêm khắc, cái dáng bộ lạnh-lùng, dường như muốn hỏi các *tướng-sĩ* và các quản lính mừng rỡ xôn xao nhộn-nhịp xem sự vui vẻ ấy bởi đâu. Vậy có viên trung-úy vào hầu, tỏ lòng lo-lắng của tam quân trong lúc quan nguyên-súy ngài vắng mặt, thì *Môn-cơ* bỏi ngay rằng :

— Sao ta vắng ? Ta phải trình bày với các người ta vừa làm những gì sao ?

— Không phải thế, bẩm tướng công. Nhưng dân cứ vắng kẻ mục-đồng cũng có thể run sợ được.

Môn-cơ tuổ lời có giọng điềm đạm mà hùng dũng.

— Run sợ ! A ! Tướng-quân nói cái tiếng ấy mới kỳ sao ! Trời hãi lội ta ! Nếu dân cứu của ta mà không có mảnh cỏ vuốt thì ta cũng xin tỏ cái chức mục - đồng. A ! Vậy ra tướng-công run sợ đó !

- Bẩm, run sợ cho tướng-công.

Tướng-quân hẩy cứ biết lấy việc của tướng-quân. Ta dẫn không có cái tri lớn của Chúa Trời phó cho *Ô-li-vi-ê Cô-rôm-yên*, thì tri cũng có cái tri nhỏ mọn của Trời cho ta, tuy nhỏ mọn, nhưng vậy ta cũng đã đành lòng.

Viên võ-tướng không dám nói câu gì nữa. *Môn-cơ* làm như vậy khiến cho hết thảy các tướng-sĩ đều phải ngậm tăm ; hết thảy đều chắc rằng quan nguyên-súy đi làm một công cuộc gì rất quan trọng, hay là có ý thử bụng tam quân. Như vậy thật là chưa thấm hiểu cái tri khôn khéo nhẫn lẹ. Vì nếu *Môn-cơ* có cái lòng ngay thẳng của những người trong *Thuần-thủy* giáo, tức là những người trong đảng mình, thì bẩm *Môn-cơ* đã nhiệt thành mà tỏ lễ được Chúa thiêng liêng để lời mình ra khỏi cái hộp của *Đạt-ta-nhan* vậy. Trong những lúc ấy, nhà ngài lâm phải thì những nhắc đi nhắc lại một mình rằng :

— Trời ơi ! Lợy Trời làm sao cho *Môn-cơ* lương quản không có lòng tự ái như *Đạt-ta-nhan* này. Vì tôi xin nói rằng : nếu người nào cho tôi vào một cái hòm có những rào sắt nhỏ mũi ở miệng và mang tôi vượt bể như một con súc vật thì suốt đời tôi nhớ mãi cái bộ thảm sầu của tôi trong hòm ấy, và tôi cứ giận đứa bỏ tôi vào hòm ấy mãi ; tôi chỉ sợ rằng tôi thấy trên bộ mặt người ấy có một cái mỉm cười chế nhạo tinh ranh, hoặc thấy nó bắt trước cái dáng điệu run cười của tôi trong hòm, thì chả oán . . . tôi sẽ cho nó một phát đao vào cổ họng cho bỏ với cái rào sắt rồi tôi đóng cổ vào một cái xăng thật cho xứng với cái xăng giả nó đã bắt tôi nằm meo trong đó hai ngày.

Đạt-ta-nhan nói vậy là thật tình mà nói, vì người *Ga-xi-cân* này vốn là người đa cảm lắm. Mấy sao, *Môn-cơ* lại nghĩ khác. *Môn-cơ* không bỏ miệng nói đến việc trước với người đã thắng được mình, nhưng cho *Đạt-ta-nhan* được ở gần bên mình mà giúp việc, dắt đi tu-eo đó xét thế gặc trong một đời lần, ý hẳn là lòng *Môn-cơ* muốn cho *Đạt ta nhan* nghĩ đến điều chuộc lỗi với mình. *Đạt-ta-nhan* thì cứ xét rõ ra một anh đại nịnh : *Đạt* ngợi khen binh pháp của *Môn cơ* và cách xếp đặt binh trí. *Đạt-ta nhan* nhạo báng những cách đào bào đắp lấy của *Lâm-bật* một cách rất vui tai : *Đạt* nói rằng *Lâm bật* đã nồng công vô ích, (nay một cái trại cho hai vạn con người, mà chỉ một sáo đất cỏ con là đủ cho tên cai về độ năm chục tên là hộ thân còn trong thành với *Lâm-bật* ở cũng thừa rồi.

Môn-cơ vừa về lời nói thì thấy nhân lời cho *Lâm-bật* thương-thuyết với mình. Nguyên hôm trước *Lâm bật* có sai người sang, nhưng các tướng-sĩ của *Môn-cơ* từ cuối rằng quan nguyên-súy qui thể bất an. Cuộc hội nghị nay không dai dẳng gì mấy mà không có gì hay. *Lâm-bật* muốn bắt bên thì giết hay mục-đích của mình. *Môn-cơ* trả lời rằng ý kiến của mình cũ là ý-kiến của phần nhiều người thôi, *Lâm bật* bèn rằng nên hòa với nhau cho tan cuộc giao tranh còn hơn sự binh đao chiến trận. *Môn-cơ* hợp trong tâm ngày đề suy nghĩ. *Lâm-bật* không thể bảo từ chối được, vậy mà *Lâm-bật* đến đó miệng nói ra rằng để nuôi sống đạo binh của *Môn-cơ*. Vậy nên khi quân lính của *Lâm-bật* nông nuột cho cuộc thương thuyết kia xong, mà không thấy quyết định điều gì cả, điều ước không mà giao chiến cũng không ; thì bên quân giặc quả đã như lời *Đạt-ta-nhan* công nói trước, quân giặc bấy giờ đã biết trọng cái chủ-nghĩa hay hơn cái chủ-nghĩa để tôn nghị-sự tuy rằng chẳng ra gì thật, nhưng bấy giờ chúng đã biết những lý-thuyết rất lớn lao mà rất lại thì hư vô huyền ảo của nguyên-súy *Lâm-bật* là tài còn nhỏ những bữa ăn rất ngon miệng ở *Luân-đôn*, rượu nho rượu bọt đời đào, các các bậc trưởng giả trong thành khoản đãi các ông bạn qui là các ông lính, thì ai nấy trông thấy miếng bánh lính đen ai nước sông *Tait* đục lắm, cho vào cốc nồng thì miận quá, bỏ nỗi đun thì chẳng còn vài giọt, ai nấy trông thấy vậy cũng đều rủng mình sợ hãi, mà nghĩ thầm rằng : Có khi ở bên kia sông ta được hơn thế nầy chăng ? Ở *Luân đôn* có lẽ họ đang làm đem làm chả cho *Môn cơ* được hưởng ?

Từ đó chỉ nghe thấy nói đến việc quân lính của *Lâm-bật* bỏ trốn rất nhiều. Quân lính đã cho những lý-tưởng hay có năng lực lôi kéo mình theo ; trong một đoàn thể, cái lý-tưởng hay tức là cái dây trói buộc cũng chẳng khác như nghiêm pháp vậy. *Môn-cơ* bèn vực cho tòa nghị sự, *Lâm-bật* thì phần đối với tòa nghị-sự. *Môn-cơ* kể cũng không muốn chống cỡ cho tòa nghị-sự hơn kém gì *Lâm-bật*, nhưng *Môn-cơ* đề tỏ rang lên tiến có hiệu làm cho bao nhiêu quân-đảng khác thế tất phải đề lên cờ hiệu của mình là quân phản nghịch, cái tiếng ấy thật khó lọt vào tai những người theo *Thuần-thủy* giáo. Vậy người đang ở với *Lâm bật* kéo đến cả với *Môn-cơ*, như ít có tới ở nơi tục lụy kéo cả đến với đức Chúa Trời vậy.

Môn-cơ nghĩ tình : một ngày có có lẽ nghìn người bỏ trốn, thì *Lâm-bật* vừa được hai mươi ngày. Nhưng trong những đồ vật trên cao rơi xuống cái nặng với cái nhanh mỗi lúc một lắng, ngày thứ nhất trăm người bỏ, ngày thứ hai năm trăm, ngày thứ ba kể đến hàng nghìn. *Môn-cơ* tưởng chừng mình binh đã hùng số. Nhưng hôm trước nghìn người bỏ trốn thì hôm sau hai nghìn, hôm sau nữa bốn nghìn, trong tám hôm, *Lâm-bật* xem chừng bên giặc có khen chiến công không thể nào xuất binh được nữa, mới nghĩ đến cái kế thứ ba mươi sáu, ban đêm rút quân về *Luân-đôn* ; lại cho *Môn-cơ* biết rằng sẽ nhật nhanh quân tàu trong binh đảng mà gây dựng lại lấy thế.

Nhưng *Môt-cơ* đã lự do và không lo lắng gì, ra ngay một thắng-tướng kéo quân vào *Luân-đôn*, đi đàng gặp đảng nào cũng đều sát nhập vào đạo binh của mình cả...

(Còn nữa)



ĐỒNG-HỒ
VỎ KỀN
BẢO HÀNH 5 NĂM
Máy chạy tốt nhất hạng
Có cả vòng đeo tay bằng giá rất đẹp
Muốn xem có chất dạ quang, để xem giờ ban đêm
Giá........ 5$75
BÁN Ở HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
2009

XIN XEM CHO KỸ

... xem bảo ... của bản-hiệu, ... ở hiệu thuốc khác, ... không đổi được, ... bản-hiệu. Vậy ... kinh trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đi có ... đến bản-hiệu thì xin ...

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông ... ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. Montès,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

HỎI KẺ PHẢI ĐAU

... Bronchuserum ...

BRONCHUSERUM

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

DẦU GAN CÁ THU
... 1$1.00
... 2$50 ... (Nhà-nước ... xuống)

Thuốc chữa bệnh ho rất thần hiệu (SIROP N)
... 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. 1f.45
Độ 0$70 đến 0$80
Sáu lọ. 24f.50
Độ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ 11f.50
Độ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA
Thuốc (máu-bò), bổ huyết
Một lọ 11f.40
Độ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cúm, về mùa này thường hay hại người : hết là bệnh grippe, nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng sẽ ấ người cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Tiền lệ phí các tòa án. — Ngày 11 Juin quan Toàn-quyền đã ký nghị định đặt một hội-đồng để sửa đổi các điều lệ về lệ phí tại các tòa án tại Đông-pháp

Ngạch Cảnh-sát. — M. Lý-v-Tân mông bổ làm lính cảnh-sát, niên bổng 140 p. và bổ đi tỉnh Tuyên-quang.

M. Ng-văn-Minh, được bổ làm lính cảnh-sát :

Được phép nghỉ — M. Trần-đức-Minh thư ký tập sự ngạch Công chính được phép nghỉ 30 ngày, lĩnh cả lương.

Vẫn tội lừa người — Ng văn hép 34 tuổi, lái thuyền, bị truy nã từ ngày 12 Septembre năm ngoái về tội lừa của Phạm-văn-Chúc ở phố Hậu-giám số 1, một món tiền là 50 đồng bạc, nay đã bắt được đem giam cứu.

Các việc vặt. — Ng-văn-Y, 16 tuổi, vô nghề nghiệp bị bắt về tội ăn cắp của Ng-thị-Lai một tấm vải và các quần áo giá đáng 4 đồng.

Nguyễn - thị-Sen 30 tuổi, Ng-thị-Chân, 19 tuổi, Ng.-thị Hiên vì tội ăn cắp và tội đồng tình với đứa ăn cắp lấy các đồ chơi của Ng-thị-Ba ở ngõ Gạch số 5, nên đã bị giam cứu

Đinh-văn-Ngu 32 tuổi, là tù vượt ngục ở Hà đông đã bị bắt giam.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Hội kỷ-niệm 14 Juillet. Chương trình hội kỷ niệm 14 Juillet năm nay đã ấn-định như sau này :

Ngày 13 Juillet

18 giờ : bắn súng đại-bác

20 giờ : Rước rồng của các người Hoa kiều trong thành-phố

21 giờ : Rước đèn, có phường nhạc-binh đi hòa-nhạc và có cuộc thi đèn. Cuộc thi đèn này bắt đầu từ hồi 17 giờ, hội thi tại trại Bouet.

Rước đèn đi qua những đường sau này :

Khởi hành từ trại Bouet, qua đường Paul-Bert, đường Amiral Courbet, đường Félix Faure đường Amiral Pottier, phố Hôtel de Ville, phố Galliéni đường Amiral Courbet, đường Félix Faure đường Paul-Bert, phố Cửa tây phố Commerce, phố Khách, phố Saigon, phố Tonkinois tức là phố Maréchal Pétain, phố Bắc-ninh, đường Chavasseux, đường Amiral Courbet, đường Paul-Bert rồi về trại.

Những chỗ đám rước dừng lại là :

Trước cửa tòa Đốc-lý, trước dinh quan Nguyên-soái, trước cửa nhà Hôtel de l'Europe và nhà Hôtel du Commerce

Có một số tiền 300 p. để thưởng những nhà được giải thi đèn.

Ngày 14 Juillet

Khắp các công sở và các phố đều treo cờ.

6 giờ : Bắn súng đại-bác.

7 giờ rưỡi : Điểm binh chỗ điểm tại phố Amiral Pottier và phố Kiến-an Rạp các quan chức ngồi thì dựng ở trước cửa tòa Đốc-lý. Trong khi điểm binh thì ở trên không sẽ có máy bay lượn.

7 giờ rưỡi : Có các trò chơi của người bản xứ ở chỗ phố Amiral Pottier :

1· — Cuộc chạy thi của người bản xứ : Bắt đầu chạy từ phố Amiral Pottier, qua phố Paul-bert, phố Brière de l'Isle, rồi lại trở về (chừng 1200 m.)

Lần thứ nhất : giải nhất 3 p., giải nhì 2 p., giải ba 1 p.

Lần thứ hai : giải nhất 3 p., giải nhì 2 p., giải ba 1 p.

Thi chạy cho chân trong bị : Chạy từ phố Amiral Pottier, qua đường Amiral de Beaumont rồi trở về.

Lần thứ nhất; giải nhất 1 p. 50, giải nhì 1 p., giải ba 0 p. 50.

Lần thứ hai giải nhất 1 p50. giải nhì 1 p., giải ba 0 p. 50.

3· — Thi chạy xe gỗ có người ngồi : Chạy từ đường République (chỗ phố Francis Garnier) qua đường Amiral Pottier, đường Félix Faure đến đường Amiral Courbet, rồi trở về đường Amiral Pottier.

Lần thứ nhất : giải nhất 3 p. giải nhì 2 p. giải ba 1 p

Lần thứ hai : giải nhất 3 p. giải nhì 2 p. giải ba 1 p.

4· — Cuộc thi xe đạp của người Tây : Khởi chạy từ đường Amiral Pottier, qua đường Félix Faure, đường Amiral Courbet, đường Chavasseux đường République Chạy hai lượt ; giải nhất 15 p. giải nhì 10 p. giải ba 5 p.

5· — Cuộc thi xe đạp của người bản xứ : Khởi chạy từ đường Amiral Pottier, qua đường Félix Faure, đường Amiral Courbet, đường Chavasseux, đường République, Chạy hai lượt ; giải nhất 8 p. giải nhì 5 p. giải ba 3 p.

6· — Thi kéo dây của người bản xứ : Thi ba lượt, mỗi lượt ai thắng thì được giải 2 p

Thi chọc thùng : Mỗi giải 0 p. 20. Số tiền để thưởng cả thảy là 4 p.

Thi nhăn mặt : Mỗi giải 0 p. 20. Số tiền để thưởng là 3 p.

Từ 15 giờ đến 16 giờ có các cuộc chơi sau này :

a) Thi đấu sào dưới nước : Thi ở dưới sông Bonnal, từ chỗ cầu Paul-Bert đến phố Francis Garnier. Số tiền để thưởng 35 p.

b) Thi bắt vịt :

c) Thi bơi chải : Số tiền để thưởng hai cuộc thi này là 20 p.

Từ 17 giờ đến 19 giờ có các cuộc chơi sau này

Cuộc đấu võ :

a) Thi nhảy gậy : giải nhất 5 p. giải nhì 3 p. giải ba 2 p.

b) Thi nhảy cao : giải nhất 3 p. giải nhì 2 p. giải ba 1 p.

c) Thi nhảy xa : giải nhất 3 p giải nhì 2 p. giải ba 1 p.

d) Thi chạy 100 m. — Người Tây : giải nhất 4 p. giải nhì 3 p. giải ba 2 p.

e) Thi chạy 400m. có nghỉ : giải nhất 5 p. giải nhì 3 p giải ba 2 p.

f) Thi chạy 400m. không nghỉ : Người bản xứ : giải nhất 5 p. giải nhì 3 p giải ba 2p

g) Thi ném đĩa : giải nhất 3 p. giải nhì 2 p. giải ba 1 p.

h) Thi ném quả tròn : giải nhất 3 p. giải nhì 2 p. giải ba 1 p.

i) Thi mang quả tạ giải nhất 3 p. giải nhì 2 p giải ba 1 p.

j) Thi đấu võ : Người Tây và người bản xứ : Giải thưởng cả thảy là 30 p

k) Thi kéo dây : Người Tây, số tiền thưởng là 10 p.

Từ 9 giờ sáng cho suốt cả ngày, lúc nào cũng có các trò chơi như sau này

Leo cột ở chỗ đất phẳng trên sông Bonnal vào khoảng phố Bắc-ninh và đường Amiral Courbet.

Đánh đu : 1 ở chỗ đất phẳng trên sông Bonnal vào khoảng phố Lạng-sơn và phố Bắc-ninh ; 2· ở chỗ đường Amiral Courbet và đường Amiral de Beaumont ; 3 ở chỗ phố Saigon.

19 giờ : Khắp các công sở và các phố đều thắp đèn.

Từ 20 giờ đến 22 giờ : Chớp bóng giữa trời ở chỗ miếng đất phẳng trên sông Bonnal vào khoảng đường Amiral de Beaumont và phố Harmand

20 giờ rưỡi : Thắp đèn ở vườn hoa cửa rạp Hát Tây và phố Pottier.

Từ 21 giờ đến 22 giờ : Đốt cây bông ở chỗ miếng đất phẳng trên sông Bonnal vào khoảng phố Lạng-sơn và phố Bắc-ninh.

Từ 21 giờ đến 22 giờ : Có phường nhạc của vệ binh khố đỏ Bắc kỳ hòa nhạc ở chỗ vườn hoa cửa rạp Hát Tây.

Lợn hai mõm bốn mắt. — Trong huyện Hải an có một nhà kia nuôi lợn đẻ, mới rồi lợn đẻ ra một con lợn có hai mõm bốn mắt mà chỉ có hai cái mắt trên. Bốn mỏ thì hai cái giữa liền, ở hai cái ở cạnh tai và xa hai cái kia. Hiện nay con lợn ấy vẫn còn sống. Người chủ đã đem biếu ông Giám-binh Gros thì ông lại đem giao cho quan Thanh-tra thú-y Bergeon

Tàu chiến Moqueuse — Tàu chiến *Moqueuse* về đội chiến thuyền Viễn-đông đã tới Hải-phòng trưa hôm qua. Nay mai tàu sẽ đi Quảng châu loan. Tàu ấy do quan phó hạm trưởng Maurice Renon chủ-trương. Ngày hôm qua ông đã đến chào quan Đốc-lý

PHÚ-THỌ

Trốn đi đâu mất ? — Thầy chánh tổng Quách-văn-Uyển ở xã Vĩnh-mộ, tổng Cao-xá huyện Hạc-trì vì lạm thu tiền quốc-trái năm nay của dân tổng nên quan trên tư thu bằng và triện, thì thầy ta trốn đi đâu mất, nay còn cho đi cả mà chưa thấy đâu. C.

Phát hỏa. Hồi 10 giờ đêm hôm chủ nhật, tiếng trống và tiếng người kêu la rầm rĩ, các nhà đã ngủ yên cả không ai biết là việc chi cả. Sau hỏi ra là cháy nhà tên Hoành ở phố Cao du, vì ban đêm thắp đèn ngủ mê vô ý lửa dầu bốc bén lên cháy gần hết gian nhà mới biết, nó hoảng lên thì có nhiều người đến cấp cứu được tắt ngay. Mà cũng may Mấy hôm nay trời mưa ẩm thấp nên mới chữa tắt ngay được, chứ nếu cứ nắng như mấy hôm trước thì cả phố đã ra tro cả rồi.

ĐÁP-CẦU

Mông ơn vũ lộ — M. Ng-v- ... nguyên thông-phán ngạch các tòa Sứ, bổ về tòng sự ở sở Cảnh-sát Đáp cầu được hơn hai tháng nay, mới mông ơn trên được sắc phong Cấm-binh suất đội (ngũ-phẩm).

Ông được thưởng hàm như vậy là vì trong buổi chiến tranh mới rồi, ông có sang tòng chinh bên Quí-quốc hơn bốn năm giời, làm nên đến chức Phó-quản thông-ngôn và được thưởng các thứ bội tinh như là Đại-Nam-Long bội tinh, Hàn lâm bội tinh, Danh-dự bội tinh, Học-chính bội tinh và Chiến thư bội tinh. Nay Triều-đình nghĩ công lao khó nhọc của ông trong mấy năm giời ở nơi chiến địa mà thưởng hàm cho ông như thế thì thật là đích đáng Q.

NAM-ĐỊNH

Rước đèn. — Vừa rồi, quan Tổng-đốc có thông tin cho ông Bằng cùng các ông giáo biết rằng : « Quan Chánh sứ sẽ ban cho độ 12 p. để mua nến cho 300 học-sinh đi rước đèn tối hôm 13 Juillet. Học-sinh đó sẽ đều mặc áo trắng đeo băng tréo vai tam tài, cầm đèn đi cùng phường nhạc-binh; nghĩa là phụ thêm vào với rước cho trọng thể »

Những học-sinh của các ông giáo sau này sẽ được cái hân hạnh đó, nghĩa là học-trò có mặt tại thành-phố Nam-định trong kỳ nghỉ hè vậy : MM. Bằng, Giư, Du, Thúy, Đang, Vi h, Tuấn, vân vân. T. S.

THÁI-BÌNH

Long bội tinh — M. Ng-trí Phú, thừa-khoán ở Thái-bình trước kia đã được thưởng Hàn-lâm viện đền bẹ, nay lại mới được thưởng đệ ngũ đẳng Long bội tinh. Thực là vẻ vang cho ông lắm. C.

PHỦ-LÝ

Ngày hội 14 Juillet — Chương-trình ngày hội 14 Juillet năm nay đã định như sau này :

Ngày 13 Juillet :

20 giờ rước đèn — Thi đèn

Ngày 14 Juillet :

Buổi sáng. — 7 giờ điểm binh — 8 giờ thi chạy chung quanh bãi tập — 8 giờ rưỡi thi xe đạp — 8 giờ 45 thi xe cao-xu — 9 giờ, thi xe sắt — 9 giờ rưỡi, con gái cắt kéo thi — 10 giờ, đập nồi — 10 giờ rưỡi chọi gà tung xu.

Buổi chiều. — 15 giờ, đánh vật — 15 giờ rưỡi, nhảy bị — 16 giờ, nhảy thùng — 16 giờ rưỡi, thi bơi — 17 giờ đá ban — 17 giờ rưỡi, leo cầu phao — 18 giờ, thả vịt 18 giờ rưỡi, bơi chải — 21 giờ, đốt cây bông.

Cả ngày có rước sư-tử

VIỆC KINH-ĐÔ

Cuộc tiễn-biệt quan Chưởng-giáo Học-chánh Trung-kỳ M. Délétie — Quan Chưởng-giáo Học-chánh Trung-kỳ M. Délétie là một vị danh-dự Hội trưởng của Hội Quảng-tri Huế, trong mấy năm ngài cầm quyền Học-chánh thời hội Quảng-tri cũng đã nhờ ở ngài xem xét trong việc giáo-hóa của hội có lắm phần ích chung. Nay ngài về Quí-quốc giả hạn trong sáu tháng, nên trước khi ngài đi thời các quan viên Hội có bày cuộc tiễn biệt tại nhà hội-quán khi 5 giờ chiều hôm 5 Juillet nay. Cuộc ấy tất cả quan viên của hội hơn 40 ông, khi tiếp quan Chưởng giáo Délétie cùng quan Chưởng-giáo Patris thời quan Thượng Nguyễn có đọc một bài diễn-văn để tỏ tình quan viên trong hội đối với quan Chưởng-giáo Délétie có lắm tình nghĩa tương quan và lấy làm tiếc rằng ngài đã thôi nhận chức danh-dự Hội trưởng của hội ấy. Khi đọc xong, cử tọa đều vỗ tay rồi, ngài có đáp lại mấy lời tỏ ý tình khứ-lưu của ngài đối với hội ấy là thế nào v. v. và ngài sẽ tỏ các nghĩa-vụ của người sẽ thế ngài đối với hội là thế nào. Xong thời cử tọa lại vỗ tay một lượt nữa, rồi mời ba ngài xơi rượu Sâm banh, lại chụp bóng tất cả bấy nhiêu người có mặt ở hội hôm ấy. Năm giờ rưỡi thời cuộc tiễn biệt xong, quan chưởng giáo bắt tay tất cả quan viên hội mà từ biệt.

Chìm thuyền. — Cách vài hôm nay, ở bến cô làng Thái-dương gần cửa Thuận an có một chuyến đò đưa ngang, cả thảy tám người đàn ông và đàn bà. Khi thuyền vừa ra khỏi bến thời gặp một cơn gió dông rõ to, làm cho chiếc thuyền phải đắm. Trong tám người ấy duy có một người con gái chừng 19 tuổi có tài lội rất giỏi, lội được vào bến mà kêu cứu, liền đó có hơn mười người lội ra cứu được bảy người kia đều sống cả May thay.

Nuốt lầm phải kim. — Cách vài hôm nay ở lối gia-hội có một người đàn bà kia nuốt lầm phải một cái kim mắc ngay giữa cuống họng. Nghe đâu vì kim ấy lộn vào trong gạo đem nấu cơm vô ý nuốt nhầm. Nguy hiểm như thế mà sau lại mời đến thầy mẫn cũng được bảo toàn tánh mạnh. Thật nghề mẫn ta nên thần hiệu thay.

Năm trăm bạc hóa ra tro. — Các ngài mới nghe câu năm trăm bạc hóa ra tro, đã tưởng rằng năm tờ giấy một trăm ai đã vô ý để cháy hóa ra tro ; nếu như thế thời sự vô ý cần gì phải nói, còn như đây là cố ý mà hủy phá năm trăm bạc cháy một giờ ra tro mới thật lạ thay ! Số là hôm kia có một ông nọ vốn là người giàu sang có tiếng nơi Đô-thành, ông nghĩ rằng trong mấy mươi năm nay tuy làm nên phú quí nhưng chưa có chút gì lợi vật giúp người, vả nếu thi hành ra việc gì để tác thiện với người đời e cũng phí mất lắm công phu tư tưởng, chi cho bằng làm một đám chay cho rõ to để bạc độ cho trước là đền bồi công nghiệp của tổ tôn, sau là cứu chẩn cho cả mọi chúng sanh, mà chẳng biết chúng sanh là ai. Vậy ông đã lập một trai đàn rất lớn ở chùa D Đ. Đám chay ấy nghe đâu phí tổn hết một nghìn rưởi bạc; làm đã các đàn cuộc không thiếu thức gì lại có bày tiệc bàn thiết đãi tất cả thập phương thiện tín, cái phí tổn về các cuộc cung cấp khoản đãi trót nghìn đồng lại còn năm trăm đồng thời sắm đồ mã để mà phần hóa gởi về âm-phủ. Sau khi đốt xong bọn đồ mã ấy thời những người bàng quan đều cho là một sự xa xỉ vô ích

Ôi ! trong buổi văn-minh thời đại bán khai này cần phải có sự thay cũ đổi mới nghĩa là việc gì hủ lậu thói cũ phải thay đổi việc gì mới mẻ có ích lợi phải nên theo, một số bạc năm trăm có thể làm được một công nghệ mới, tập được cho lắm người biết nhiều nghề nghiệp hay thế mà đành bỏ hóa ra tro, chẳng phải là cố ý làm một việc vô ích ru ?

Chợ Đông ba. Mấy hôm nay, ở tối bờ sông chợ Đông-ba, là một nơi rất cần cho ghe thuyền đi lại, người bán buôn lên xuống ở chợ ấy mà bờ bến vẫn bẩn thỉu thối tha khiến cho người đi đến đó thường phải bưng mũi. Nay nhà nước đã sửa sang bờ bến lại, lại có xây hai cái bến bằng cấp đá rõ dài và hai nơi cầu tiêu hai bên tử tế lắm. Sự tu chỉnh ấy chẳng những là tiện lợi cho người bán buôn mà lại rất là hiệp với phép vệ sinh ở nơi thành-phố. Nghe đâu số tiền trù làm công việc ấy đến sáu nghìn đồng. Từ rày về sau chợ Đông ba sẽ có cái quang cảnh đẹp để hơn xưa, nhưng đã có cái quang cảnh ấy, thời cũng phải có gia thêm việc xem sóc cốt làm sao cho bờ bến thường được sạch sẽ, những nơi cầu tiêu cũng như thế mới được, kẻo mà lâu nay những người bán buôn đi lại đã quen cái thói giơ bẩn mà nay lại cứ giữ thói ấy thói lại càng ồn lại biết chừng nào. Muốn trừ hết những thói ấy, tưởng nên giáo những tờ yết thị để răn đe và sắm thêm một cái ống thụt để chùi rửa mới phải vậy.

TRÀ TIỄN LÀNG ...

Nhiều ... quan bằng con-trưởng ... bản-quan lắm. Vậy có lời trình các ngài trả ra những tiền để ... thì bản-quan không nhận ...

BUÔN TẠI GỐC,
BÁN TẠI NGỌN

Có lời kính đạt để Quý-khách biết Công-ty chúng tôi mở xưởng tại Hải-phòng làm đủ các thứ ghế mây kiểu « Thonet » :

Chaises
Canapés
Fauteuils
Rocking-chairs
Porte-manteaux
Tables et Lits


Marque "LION"

Quý-khách ở xa cần thứ nào, mua buôn hoặc mua lẻ xin viết thư cho Công-ty chúng tôi sẽ gửi ngay kiểu-mẫu và giá-cả để các Quý-khách biết.

NAM-TÂN
66, Boulevard Bonnal, 66
HAIPHONG
2062

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SÁN NHIÊN 祭

Tối thứ tư :
THIÊN LÝ TẠI NHÂN-TÂM
Hoàn-ngọc gái má hồng mà lòng kiên thảo ; Chí hiếu giai tráng-sĩ mà đạ ... bởi vậy hoàng thiên bất phụ trời bao nạn trước để dành phúc sau

Ngày thứ năm
LONG HỒ TRANH CẦU

Tối thứ năm :
CƯỜNG-ĐẠO HỮU LƯƠNG-TÂM
Anh kẻ trộm nhưng vì có bụng phúc đức mà sau bốn người con đều thành đạt, gặp gỡ một cách rất lạ lùng.

Ngày thứ sáu :
LÃ-BỐ HÍ ĐIÊU THIỀN
Nhân ngày hội lớn bản hội xin lựa ... Lã Bố vui Điêu Thiền cho thực được xứng đáng để hiến liệt-quí một món thêm vị với cuộc vui chung trong ngày hội.

Tối thứ sáu
NGỌC-CAM, NGỌC-KHỔ
Là tấng nhất bà cụ ngoại 70 tuổi để sinh tối, làm lắm trò không thể nào nhịn cười được. Chỗ hai nàng đi hành-khất thực vẫn tự lạ ai oan.

CINÊMA PALACE
(Nam chỗ ... phố Paul-Bert)
Tuần lễ từ thứ tư 12 đến thứ ba 18 Juillet 1922
Ba ... ngày thứ năm và chủ nhật chấp ... thứ bảy chấp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

TRỜI SÁP « ÉCLAIR »
Ca ... trong thế giới

Rất hay ! Rất lạ !
QUANG-MINH HOÀNG-HẬU
REINE LUMIÈRE
Thiên thứ ba
Nghỉ
CÉSAR BORGIA
Đại bi-kịch dài 5 hồi
Rất nhiều vai đóng và quần áo theo thời bấy giờ

Từ 1er Avril giở đi
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ ... thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶
號八廿牌門街行內河束四



Làm và bán đủ các đồ vàng bạc, như : vòng, xuyến, hoa, hột, khuyên, nhẫn, v. v....

Bán các đồ ngọc và hạt châu rất quí ở bên Tàu tải sang, đồ sứ, đồ cổ, đồng hồ, nhon-kính, v. v.....

Làm thực tốt — Giá phải chăng

Xin Quí-khách chiếu cố đến :

Phố hàng Bồ, số 28 — Hanoi

po Võ Phi Hùng Cựu Hồ Petrus Ký (67-74) cảng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.
Từ rolfilms của Cornell

Thương giới tân văn

Ngày 12 Juillet 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước 71. 20
Nhà Ngân-hàng . . . . . 7 . 00

Tàu tới tàu đi

Tàu *Nguyễn Trãi* ngày 13 Juillet sẽ từ Haiphong đi Saigon.

Tàu *Orénoque* khởi hành ở Haiphong đi Saigon ngày 14 Juillet.

Tàu *Armand Béhic* khởi hành ở Haiphong đi Pháp ngày 14 Juillet

Tàu *Ambotse* ở Marseille đã đi Đông-Pháp và Nhật-bản ngày 16 Juin

Tàu *Cordillière* đã khởi hành ở Marseille đi Đông-pháp, và Nhật-bản ngày 30 Juin.

Tàu *Commissaire Pierre Lecoq* sẽ tới Haiphong ngày 12 Août.

NGÀI NÀO MUỐN THỨA BỒ GỖ TRẠM VÀ TRƠN THÌ XIN ĐỀN HIỆU

利 THUẬN-LỢI 順

37, phố Hàng Mành, Hanoi

Hiệu tôi làm được và vẽ được đủ cả các thứ tủ bàn ghế kiểu tây, kiểu ta, kiểu tàu, vân vân.

NGUYỄN VĂN-THUẬN
SCULPTEUR
37, Rue des Pavillons Noirs, Hanoi
2084

HOÁN-VĂN

Vẽ tranh và kiểu và vẽ truyền thần
73, Phố Hàng Bông, Hanoi

MỚI VẼ XONG MẤY THỨ TRANH TAM-QUỐC RẤT ĐẸP

Mới có các thứ giá-gương mặt đá và giá gương vẽ sơn vào kiểu lối mới.

Bản hiệu có vẽ được nhiều thứ tranh thấy mắc vì thuốc theo lối mới, trông rất đẹp và rất nhã. Ông bà nào hoặc hiệu nào ở các tỉnh xa muốn mua buôn, xin biết thư về, bản-hiệu sẽ tính giá bán buôn.

Nay kính
Hoán-Văn hiệu
Vẽ 73, Phố hàng Bông, Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài được rõ rằng phàm những số tiền gì, dưới hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-da (mandats-postes), chứ đừng gửi bằng timbres.

Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem giản thư (timbres-postes), từ thứ 0f.10(0$01) trở xuống; chớ đừng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

PHONG-TÀI

HIỆU ANNAM ĐỒNG GIẦY

Số 45, phố Xe-điếu (Rue des Pipes), Hanoi.

Kiểu đẹp! giá rẻ!
Có catalogue riêng, quí-khách muốn xem xin viết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.



2084



LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được rõ, biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy nếu gửi-gửi ông nào mua thì gửi tiền cho; ho không có lẽ gửi theo giấy mua thì bản quán không trả lời. " Mua báo thì tính từ mồng một tháng này thì kỳ đi cho tới

THỨ KÍNH NGỌC: Rất hợp thời



Gọng vàng vành đồi mồi mũi gì cũng có giá: 4$50 có hộp đựng rất đẹp

Tông-Yune-Tài
19, Phố hàng Ngang, Hanoi

HỘI PHÁP-THƯƠNG VẬN TẢI

Số 7, cạnh trường F-pièn

CỐ BẢN: Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . 2.800$00

CHO THUÊ: Một kho đất rộng 2.046 thước vuông ở đường Bobillot.

Hội ấy lại chuyên trị đã lâu năm về nghề đóng xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Hạng nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua góp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại.

1908

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM » Hà nội, ở phố hàng Trống.
Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ đề chữa *a-phiện*
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Thơ luật mọi nơi. Muốn dùng thuốc này phải xin đơn xem. Bệnh người Pháp thì mấy cũng thể mua được.

Gouttes « METHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Thuốc nầy các bạn đau-nặng, mất mật không muốn làm nữa gì, mùng thuốc này hay

Mấy thứ bán-hiệu hay hơn:

Các thứ thuốc nước dụng to kín để tiếng vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho con SIROP PECTORAL, *dác-cổ, xá-mũi*. Thuốc này chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thụt = 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu, chẳng kì mới hay cũ, uống thuốc cachets antiseptiques này thì thuốc bisalicylate của Bẩn hiệu đã chế ra rồi. Thuốc này đã chữa được số người chết lành lắm.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không đều, hay ra khí hư, khí hư ra đỏ hay màu mỡ, như đau lưng, eo-on, nếu thuốc này đã uống mà không lành thì xin mình đã lành tiền.

ĐỒ BUỘC THUỐC
ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MÔ-SÉ
Kính-hiển, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*
Bán cuộn và bán bao kín

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DẺRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 lít re

Trị bệnh giang mai rất hay rẻ. Dùng thuốc rất rẻ thì thì nên uống thuốc này cho tiện nọc. Dùng thuốc khác rồi cũng nên phải uống thuốc này thì mấy chốc khỏi hẳn được. Thuốc này rất hay, rất rẻ, ai ai cũng nên dùng. Đến ai sinh được, lại khỏi tốn tiền, ai cũng nên dùng. Muốn dùng thuốc này trong nhà thì nên mua mỗi thứ một chai. Giá mỗi thứ 0 $ 90

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Hai sự rất ghê gớm ở bệnh lậu là: *Yếu* vậy đi và mất đường sinh dục. Cái cơ-quan chính nó làm cho mất sức khỏe và những hại sinh dục đề hóa ra như hạt sinh dục của các người già. Không còn gì so hãi *tanh* là một người trẻ mà không sinh được những con mắn-mọc? Vậy thì phải nên quan phòng các chứng xảy ra ở bệnh nhu và phải nên lập chữa ngay khi mới bắt đầu có mủ. Nếu mới thấy trong đường tiểu tiện hơi đau, tại phải nên chữa ngay và phải nên giữ gìn những cơ-quan khác, bàng-quang, quả thận cho khỏi mắc bệnh về sau nữa.

Người ta đã có sách chữa rất công-hiệu là thuốc Santal monal. Dùng trong mấy tôm đầu là hết đau đớn, hết sưng *Cường* nên việc và khỏi ngay lập tức. Thuốc *Santal monal* này đáng ở các nhà thương khắp hoàn cầu, vì nó là một thứ thuốc rất quí rất hay. Nó lấn vào với nước tiểu và làm cho nước tiểu thành ra xanh, làm cho sạch những mun con mọc ở các cơ-quan, như thế bệnh lậu khỏi ngay lập tức.



Ở các hàng bào-chế và đại-lý đều có bán cả

2058

TAM TỈNH Y QUÁN

...hiện chúng tôi nay có thầy thuốc ấn mạch biết thứ bệnh nặng, trị bệnh biết nội ngoại-cảm nguyên, hoàn tán cao đơn, cho tới các tỉnh xa, biếu nghiệm lắm lắm, dầu cường cực ngày cực trọng, mà vô tăng phúc con, chữa cũng được hết sinh khỏe, tinh giáo có lấy phải giá, bệnh cũng qua thì giúp có cho thuốc khỏi, xin quý khách nhận biết Tam-tỉnh-Y Quán ở phố hàng Mã Mây, số mới 91, Hanoi.

Xin kể vào bệnh như sau đây

Nội thương ngoại cảm chữa hoàn, thai trệ sản hậu chữa bệnh, trẻ nhỏ cam kinh tả lỵ chữa bệnh đi ỉa ra máu, ra ung đau tức bụng đau tuyền, bị ủ thăng cổ chương phương thang bất thần, đau mắt mọc mộng mỏng, sưng tay mặt tinh gì tinh, lợi tinh, lâu tinh bạch chúc, ba cam, cảm ở ung mọc đau bụng kinh nguyệt bất điều, khí hư huyết bế, bạch đới, sách đái.

Thuốc lâu các biệt, giá
Mỗi chai thuốc nước hạt 0$60
Ống thụt . . . . . 0 . 10
Một hộp thuốc nó . . . . . 1 . 0



NHỮNG BỒ TƠ LỤA
HIỆU
C. J. BONNET
LÀ TỐT HƠN CẢ
PACHOD Frères & Cie LYON
2050

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các quí khách biết rằng chúng tôi thân bản chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc-chắn để gửi chung tôi làm tin như là: đồ bán của nhà ruộng nương (Titres de propriétés), phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français), phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công-thái mà chúng tôi giữ đề làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chia đem gửi, mà khi đến hạn giả tiền mua chịu nàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà đây, mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy mà ấy có nhiên nào được mất trắng số tài của số ấy vẫn buộc về của người có phiếu đem gửi.

Những các lòng đã cất lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì cứ hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2055

CHỮ MỚI ĐẾN!!!

Bản-quán vừa nhận được ở bên Tây, nhiều thứ chữ rất đẹp, in đủ các lối.

Bản-quán lại có cả máy đề in các thứ tranh vẽ thực đẹp, in đủ các mùi.

Bản-quán lại có cả máy chụp ảnh để in nữa.

Bản-quán lại có cả các thứ máy đúc clichés chì nữa.

Công việc làm rất nhanh, giá tính lại rất rẻ.

Kính-cáo,
VĨNH-THÀNH ÂN-QUÁN

N° 126

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-BỈNH-MỤC *dịch thuật*

...Vợ là *Mạnh-lệ quân* thủ-tiết tự tử, gia phong làm Nhất-phẩm phu-nhân. Lại giáng chỉ cho quan sở-tại ở tỉnh *Vân-nam* phải lập đền và tô tượng để thờ, mỗi năm xuân thu hai kỳ quốc tế.

Hoàng-phủ thiếu-hoa lạy tạ. Vua *Thành-tôn* lại gọi *Hoang-phủ Trưởng-hoa* đến gần trước mặt. *Hoang-phủ Trưởng-hoa* xụp lạy. Vua *Thanh-tôn* nhìn kỹ, quả nhiên dung-mạo đoan-trang, chỉ tiếc vì một chút không được trong-sạch danh-tiếng, mới giá-cách nỗi giận mà hỏi rằng:

— Nhà-ngươi là nữ lưu, năm trước lưu-lạc ở *Say-đài-sơn*, dám mấy lần giết hại quan-quân, phỏng có đáng tội không?

Hoàng phủ Trưởng-hoa giật mình kinh-sợ mà tâu rằng:

— Hai mẹ con toàn-tiếp nhân khi lánh nạn ở trên núi ấy, mấy lần quan-quân đến đánh, chẳng lẽ cứ ngồi chịu chết hay sao, vậy phải ra đối-địch. Đó là quan quân tự gây nên tai vạ, chứ thần-thiếp không có tội lỗi gì.

Vua *Thành-tôn* cười mà phán rằng:

— Nhà-ngươi cũng khéo nói chữa mà đổ lỗi cho quan-quân, nay nhà-ngươi đánh Phiên có công, khi nào trẫm còn trách phạt. Vừa rồi trẫm nói đùa đó mà thôi, nhà-ngươi bắt-tiết phải sợ. Bây giờ trẫm định làm chủ hôn gả nhà-ngươi cho *Vi-đăng-đạt*, nhà-ngươi nghĩ thế nào?

Hoàng phủ Trưởng-hoa nghe nói giật mình mà nghĩ thầm rằng: chết nỗi! Nếu thánh-thượng làm chủ-hôn như vậy thì thật là hại cho suốt một đời ta. Nghĩ vậy mà không tiện nói ra, đành phải cúi rạp im-lặng mà thôi.

Vệ-hoán vội-vàng qui xuống tâu rằng:

— Muôn tâu bệ hạ! kẻ bề-thần có một mụn con gái, tên gọi *Vệ-đăng-nga*, dẫu con trẻ mà có chút đũng-lực. Vì kẻ bề-thần không có con trai, mới dạy hẳn học-tập các khoa võ-nghệ. Năm trước vì có quan Khâm-sai nỗi bắt gia-quyến, bắn mới cải dạng nam-trang, trốn sang *Đăng-châu* định đó là tin tức kẻ bề-thần xem ra làm sao. Khi đi qua *Sụ-đài sơn*, bắn chết tên tướng giặc ở đấy là *Hàn-hồ*, chiếm lấy sơn trại, chiêu-tập quân-mã để sau này cứu lấy thân-phụ. Hắn đổi tên *Vi-đăng đạt*, nhưng kỳ thực chính là con gái kẻ bề-thần tên gọi *Vệ-đăng nga* đó. Kẻ bề-thần đã nhận bảo-điệt là *Vệ đăng-bưu* làm con kết-tự, vậy cũng xin tâu bày để thánh-thượng rõ.

Vua *Thành-tôn* nghe nói, mừng-rỡ mà phán rằng:

— Con gái nhà-ngươi cũng là một người rất can-đảm, dám một mình nương-náu ở trong đám Lục-lâm, lại dám vượt bể đi đánh Phiên, như thế thật đã ít có! Trẫm nghĩ hẳn cùng *Hoàng-phủ Trưởng-hoa* sum-họp, chắc phải dan-díu với nhau, vậy nên muốn cho hai người lấy nhau, để được thỏa tấm lòng từ xưa sa-ước, không ngờ hai người cùng nữ-lưu cả. Xem thế đã biết rằng hai nàng đều trung-dũng khác thường vậy!

Nói xong, truyền nội-giám đưa hai nàng vào Vạn-thọ-cung triều-kiến Thái-hậu, rồi cho phép cải trang để vào hai mặng thụ phong. Nội giám phụng mệnh đưa hai nàng vào cung.

Vua *Thành tôn* lại gọi *Hàng-hiệu* đến trước mặt mà bảo rằng:

— Nhà-ngươi nguyên thì đỗ võ-cử nhân, lại có công mạo-hiểm đi đánh Phiên, trẫm gia-phong làm Bình-giang-hầu. Cô phụ nhà ngươi cho truy tặng Nhất-phẩm phu-nhân, còn cô-thê nhà-ngươi cũng gia-phong làm Vinh-hiển phu-nhân.

Hàng-hiệu xụp lạy rồi tâu rằng:

— Muôn tâu bệ-hạ! Nói đến việc cô thê kẻ bề-thần là *Từ-thị* thì thật kẻ bề-thần phụ vợ nhiều lắm.

Hàng-hiệu tâu rõ đầu đuôi việc *Từ-thị* đang thụ thai mà khuyên chồng đi học đạo để cầu công-danh. Sau sinh được một đứa con trai, rồi bị bệnh tạ thế. Trong khi lâm-chung, cũng không oán hận câu gì, chỉ mong mỏi sau này được bưởng thụ phong-cáo, thế là ngậm cười chín suối vậy. Kẻ bề-thần chôn đã phụ vợ, cho nên đến bây giờ vẫn chưa nỡ lấy ai.

Vua *Thanh-tôn* nghe nói, khen ngợi mà rằng:

— Nếu vậy thì *Từ-thị* thật là người hiền-đức ít có! Nay trẫm cũng truy tặng *Từ thị* làm Nhất-phẩm phu-nhân.

Hàng-hiệu lạy tạ. Vua *Thành-tôn* gia phong *Xích-anh-nam* và *Vương-hào* đều làm Đồng-bình-quan, còn các võ-tiến-sĩ đi đầu quân khi trước, cũng đều được bổ thụ quan-chức cả.

Vua *Thành-tôn* lại gọi *Hoàng-phủ kính* đến gần trước mặt mà phán bảo rằng:

— Nhà-ngươi một lòng thủ-tiết, cam chịu khổ-sở ở chốn ngục tù. Lại có công dạy con lấy điều trung-hiếu, trẫm gia phong làm Võ-hiển vương; vợ là *Doãn-thị*, cũng gia phong cho làm Nguyên thuận-phi.

Hoàng-phủ-kính lạy tạ. Vua *Thành-tôn* lại gia phong *Vệ-hoán* làm Hoa-đình-hầu, cô-tức *Vệ-hoán* cũng được truy tặng Nhất phẩm phu-nhân. Lại gia phong *Vệ-đăng-bưu* làm Kinh-đình tổng-binh-quan.

Bấy giờ *Vệ-đăng-nga* đã cải trang, cùng *Hoàng-phủ Trưởng hoa* cùng vào bệ-kiến, gót sen rón rén, qui trước sân rồng. Vua *Thành-tôn* trông thấy dung-nhan *Vệ-đăng nga* dẫu bởi bộm *Hoàng phủ Trưởng-hoa*, nhưng cũng xinh đẹp khác thường, đã toan tuyên vào Tây-cung, lại sợ các quan triều-thần chê mình là người hiếu-sắc, mới bảo *Hoang-phủ-thiếu-hoa* rằng:

— *Vệ-đăng nga* có ơn với thân-mẫu nhà-ngươi, nay trẫm cho nhà-ngươi lấy *Vệ-đăng-nga* làm vợ, để đền cái lương-duyên họ *Mạnh* năm xưa, nhà-ngươi nghĩ thế nào?

Hoàng-phủ thiếu-hoa tâu rằng:

— Muôn tâu bệ-hạ! *Mạnh-lệ-quân* vì kẻ bề-thần mà thủ-tiết, đáng lẽ kẻ bề-thần suốt đời không lấy ai nữa mới phải. Nếu lo việc kẻ-tự về sau thì chỉ nên lấy một người thiếp mà thôi, còn ngôi chính-thất lấy bao giờ cũng phải để tôn họ *Mạnh*. Nay *Vệ-đăng-nga* là ân-nhân cứu kẻ bề-thần, kẻ bề-thần lấy làm thờ-phòng thì phụ ơn họ *Vệ*, mà lấy làm chính-thất thì lại phụ cái lòng họ *Mạnh* thuở xưa. Tuổ thì họ *Vệ* còn lấy người khác, còn kẻ bề-thần đợi 3 năm nữa, sẽ lấy một người thiếp là trọn cả đôi đường. Xin thánh-thượng rộng tha cho kẻ bề-thần cái tội « Vi chi » ấy.

Vua *Thành-tôn* mừng mà bảo rằng:

— Nhà-ngươi cũng *Mạnh-lệ-quân* thật đáng khen là nghĩa-phu tiết-phụ vậy.

Nói xong, cứ đầu ngẫm nghĩ hồi lâu, rồi bảo *Hàng-hiệu* rằng:

— Trẫm định đem tướng *Hữu-tiên-phong* (*Vệ-đăng-nga*) mà gả cho nhà-ngươi là *Tả-tiên-phong*, nhà-ngươi nghĩ thế nào?

Hàng-hiệu mừng mà tâu rằng:

— Muôn tâu bệ-hạ! bệ-hạ ban ơn mà chủ-hôn cho như vậy thì còn gì hay bằng! Nàng kẻ bề-thần chỉ sợ *Vệ-hoán* tướng-quân không bằng lòng mà thôi.

(Còn nữa)

Gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN
Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn